

facit

#04 / 2023

Den lille forskel

Revisors rolle og ansvar ved forskellige typer af kontrol... Side 3

ChatGPT

Den digitale medspiller i dansk SMV-land ..... Side 5

ESG og bæredygtighed

Mere rapportering fra virksomheder..... Side 7

Ejeraftaler

Konkursdiskriminerende klausuler i ejeraftaler..... Side 9

Ny bogføringslov

Sådan lever du op til kravene med C5, NAV og XAL ..... Side 11

Redaktion:

Lars Hjort Frederiksen (ansv.)
Thomas Bjerrehus

Layout:

Skabertrang A/S

Tryk:

www.skabertrang.dk

Redaktionen er afsluttet den
5. december 2023.

Vi tager forbehold for fejl og mangler i vores referat af lovgivning med mere, og vi påtager os intet rådgivningsansvar uden forudgående konsultation vedrørende de omhandlede emner.

Eftertryk af hele artikler med kildeangivelse tilladt.

AI, ESG osv.

Lars Hjort, direktør, statsautoriseret revisor,
Revisorgruppen Danmark

I en verden hvor bæredygtighed og kunstig intelligens står højt på dagsordenen og er i konstant udvikling, står vi over for en ny æra af forretningspraksis. Derfor er der endnu en gang bevilget spalteplass til dem begge i denne udgave af Facit.

Derudover er der også fundet plads til artikler om den nye bogføringslov, konkursdiskrimination i ejerftaler og revisors forskellige erklæringer på årsregnskabet afhængig af det aftalte arbejde.

Den stigende bevidsthed om klimaændringer og sociale spørgsmål gør, at der indføres skrappe krav til virksomhedernes rapportering og gennemsigtighed. ESG-rapportering vil efter de regler, der træder i kraft 1. januar 2024, også skulle forsynes med en revisorerklæring. Revisorerne har allerede i nogle år afgivet erklæringer på bæredygtighedsrapporter, men der har ikke været konkrete retningslinjer på området, og derfor er der afgivet flere forskellige typer af erklæringer med vidt forskellig grad af sikkerhed.

Der har også været forholdsvist "frit slag" i forhold til valg af rapporteringsemner og målemetoder ved udarbejdelse af bæredygtighedsrapporter, og derfor har disse også været med varierende indhold. En del af rapporterne har da også handlet mere om markedsføring og "bæredygtighed" end bæredygtighed, men denne "Wild West"-tilstand stopper med indførelsen af de nye regler.

Det er i første omgang kun meget store virksomheder, der er omfattet af lovkravene til ESG-rapportering, og selv om det i

løbet af de kommende år breder sig til de knap så store virksomheder, vil langt hovedparten af de danske virksomheder ikke blive omfattet. Ikke direkte i hvert fald.

De omfattede virksomheder skal imidlertid redegøre for hele værdikæden, og det betyder, at de får behov for data fra deres leverandører. På den måde vil også mindre virksomheder få behov for at kunne redegøre for i hvert fald nogle af elementerne i ESG-regelsættet.

I denne sammenhæng spiller AI-værktøjer en stadig vigtigere rolle. AI-værktøjer kan hjælpe med at analysere store mængder ESG-data, hvilket gør det nemmere for både virksomheder og revisorer at navigere i den komplekse information. Dog rejser dette også spørgsmål omkring databeskyttelse, etik og ansvarlighed.

Uanset hvordan vi vender og drejer det, vil det være endnu en administrativ byrde for både store og små virksomheder, men hvis man tager "ja-hatten" på, kan arbejdet med ESG-området føre noget godt med sig. Det vil give en øget indsigt i egne processer, som kan bruges til effektiviseringer og forbedringer af forretningsgange, mulighed for energioptimering og potentielt øget trivsel på arbejdspladsen.

Sammenfattende er virksomheder og deres revisorer i dag nødt til at navigere i et stadig mere komplekst og integreret forretningsmiljø, hvor teknologiske fremskridt, lovgivningsmæssige krav og etiske overvejelser er tæt forbundne. Det kræver en balancegang mellem at udnytte nye teknologier som AI og samtidig opretholde et etisk og ansvarligt forretningsgrundlag.

God fornøjelse med læsningen.

– er en videnbaseret sammenslutning af uafhængige, statsautoriserede revisionsfirmaer:

Albjerg
Attent
Buus Jensen
Baagøe Schou
Christensen Kjærulff
Ecomentor
Grant Thornton
Grønlands Revision

Januar
Kovsted & Skovgård
Krøyer Pedersen
Martinsen
Nejstgaard & Vetlov
One Revision
Partner Revision
Piaster Revisorerne

PKF Munkebo Eriksen Funch
Redmark
Revision & Råd
Revisionshuset Tal & Tanker
RSM Danmark
Sønderjyllands Revision
Tranberg
Ullits & Winther

Den lille forskel

Thomas Bjerrehus, udviklingschef,
Revisorgruppen Danmark

På næsten alle områder i livet findes der små forskelle med stor betydning, og de kan endda være svære at forstå. Revisors erklæringer er ingen undtagelse. Der kan således afgives ikke færre end 4 erklæringstyper på årsrapporter, og disse udtrykker forskellige grader af den overbevisning, revisor har fået ved en kontrol af et regnskab. Sagt på en anden måde: Den sikkerhed, revisor opnår ved kontrollen af regnskabet, vil variere alt efter den valgte erklæringstype.

Denne artikel er et forsøg på – helt uvidenskabeligt og dermed heller ikke teoretisk udtømmende – at skabe en bedre forståelse for revisors rolle og ansvar ved forskellige typer af kontrol af og dermed forskellige erklæringer på regnskaber.

Erklæringstyper og regulering

Revisor kan erklære sig om følgende typer af kontrol af en årsrapport:

- Revision
- Udvidet gennemgang
- Review
- Assistance med opstilling.

Selvom revisor er forpligtet til at udforme sine erklæringer i et entydigt og let

forståeligt sprog, er der qua diverse krav i lovgivning, bekendtgørelser og standarder relativt begrænsede muligheder for at variere indholdet. Erklæringerne er, uanset hvilken godkendt revisor man bruger, næsten helt ens i opstilling og indhold. Kun i de situationer, hvor der har været behov for at påpege særlige forhold eller tage forbehold for indholdet af regnskabet, vil der være afvigelser.

Revision er den "fineste" form for kontrol, revisor kan foretage. Arbejdet er ganske omfattende, og der foretages fx fysisk kontrol af varebeholdninger, inspiceres ekstern dokumentation for indgåede aftaler, ses på bilag og stilles mange spørgsmål til ledelse og relevant personale. Når vi har set nok til at føle os overbevist om, at årsrapporten ikke indeholder fejl af betydning (på revisorsprog "ikke indeholder væsentlig fejlinformation"), udarbejdes en revisionspåtegning, der bekræfter, at der er tale om et regnskab, der giver et retvisende billede. Det betyder, at årsrapporten er korrekt udarbejdet, og at den er i overensstemmelse med lovgivningen og de oplyste regnskabsprincipper.

Ofte vil det også være revisor, der har hjulpet med at udarbejde årsrapporten, men det er aldrig revisor, der har det primære ansvar for årsrapporten – heller ikke ved revision! Selskabets ledelse, der arbejder i og leder virksomheden, har altid ansvaret for de økonomiske

konsekvenser af virksomhedens drift, og derfor er årsrapportens indhold under alle omstændigheder ledelsens ansvar.

Revision er en kontrol, der baseres på stikprøver, og derfor vil der altid være en risiko for, at revisor overser noget. Især hvis det bevidst er forsøgt skjult eller sløret. Derfor er en revisionspåtegning altid afgivet med høj, men ikke fuld sikkerhed for, at regnskabet er "korrekt".

Ved en **udvidet gennemgang** foretager revisor mere begrænsede kontrolhandlinger end ved revision, men der udføres trods alt så meget arbejde, at revisor i erklæringen bekræfter, at årsrapporten er udarbejdet korrekt. Når revisors arbejde er mindre omfattende end ved revision, indebærer det naturligvis, at der er en større risiko for fejl, der ikke er opdaget ved kontrollen. Det ville være dejligt, hvis man kunne udtrykke forskellen ved at sige, at risikoen for fejl er 25 % højere end ved revision, men så konkret kan man desværre ikke stille det op.

På revisorsprog udtrykkes konklusionen om regnskabet med såkaldt "begrænset sikkerhed", men netop ved udvidet gennemgang opnår revisor yderligere sikkerhed for konklusionen ved at udføre en række supplerende handlinger. Derfor betragtes udvidet gennemgang i den danske lovgivning som revision udført efter særlige spilleregler.

Review (eller på dansk "gennemgang") omfatter som udgangspunkt kun analyser og samtaler med ledelsen og virksomhedens personale. Kun i det omfang, hvor revisor finder, at analyser og svar på stillede spørgsmål ikke rigtig hænger sammen, vil arbejdet blive udvidet til fx fysisk kontrol eller fremskaffelse af eksterne bekræftelser.

De fleste har nok hjulpet til, når en af familiens unge poder skal lave en skriftlig aflevering i skolen. Med lidt god vilje kan man lave den sammenligning, at man ved revision læser opgaveformuleringen, gennemgår hele besvarelsen og kontrollerer, at opgaveforudsætningerne holder vand, og herunder beder om at få nogle af skolebøgerne eller andet materiale til gennemsyn. Ved review får man opgaven refereret, skimmer besvarelsen, læser konklusionen og spørger om forudsætningerne for besvarelsen.

Det giver sig selv, at analyser og forespørgsler ikke kan føre til samme sikkerhed for årsrapportens (eller skoleopgavens) kvalitet og fuldstændighed, men revisor har trods alt forholdt sig til alle elementer i årsrapporten og må ikke have konstateret forhold, der umiddel-

bart tyder på, at der er væsentlige fejl eller mangler.

Reviewerklæringen er derfor formuleret sådan, at revisor kun giver udtryk for ikke at have konstateret forhold, der tyder på, at årsrapporten ikke er i overensstemmelse med lovgivningen med videre. Årsrapportens "rigtighed" bekræftes således ikke på samme måde som ved revision og udvidet gennemgang.

Assistance med opstilling af årsrapporten indebærer meget få kontrolhandlinger fra revisors side, da der netop kun er tale om assistance med opstillingen. Revisor har pligt til at have indsigt i virksomhedens aktiviteter, men der skal ikke udføres egentlige kontrolhandlinger. Revisors ansvar begrænser sig til udøvelse af professionel dømmekraft og alene i situationer, hvor revisor med "det blotte øje" kan se, at der er fejl i årsrapporten, skal der gribes ind.

Hvis analogien med skoleopgaven skal videreføres til assistance med opstilling, så sikrer man sig blot, at der ligger en besvarelse, der dækker de stillede spørgsmål, og derudover spørges der, om man "har styr på det".

Erklæringen i forbindelse med assistance afgives derfor uden sikkerhed, men der er naturligvis altid tale om, at revisors kompetence i forhold til at udarbejdede årsrapporter kan lægges til grund ved brugen af en årsrapport, der indeholder en assistanceerklæring.

Revisor har altid et ansvar

Selv om nogle af de erklæringer, revisorer afgiver, kan synes som rene ansvarsfraskrivelser, så hænger det faktisk ikke sammen på den måde. Vi har et professionelt ansvar for de opgaver, vi har udført, og det hverken kan eller vil vi løbe fra!

Som regnskabsbruger, ledelse, kreditgiver osv. er det ikke uden betydning at kende til de forskellige erklæringstyper og særligt "den lille forskel". Det er oplagt, at en årsrapport, der indeholder en revisionspåtegning, er kvalitetsstempet på en anden måde end den årsrapport, der indeholder en assistanceerklæring. Derfor bør en årsrapport også bedømmes under hensyntagen til den revisorerklæring, der indgår heri.

ChatGPT: Den digitale medspiller i dansk SMV-land

Martin Brogaard Nielsen, partner, IT Risk Assurance & Advisory Service, Grant Thornton

Den teknologiske horisont udvides konstant og med den følger spændende innovationer som fx ChatGPT, der er et af mange eksempler på AI. Men hvad kan denne nye teknologi betyde for den almindelige dansker og især for dem, der leder landets små og mellemstore virksomheder?

Introduktion til ChatGPT

ChatGPT er absolut ikke ene om at repræsentere det, vi kalder AI. Det er imidlertid den løsning, rigtig mange taler om. ChatGPT eller tilsvarende løsninger er en webbaseret brugergrænseflade, hvor man kan indtaste et spørgsmål eller en række kommandoer (også kaldet "prompts"), som systemet herefter giver et bud på.

Tænk på ChatGPT som en utrættelig digital personlig assistent (eller en virkelig hurtig studentermedarbejder), der altid er klar med svar, forslag og forklaringer på tværs af en bred vifte af emner.

ChatGPT i hverdagen

Tænk på Ole, en skolelærer fra Odense. Han er i tvivl om, hvilken bog om rumforskning han skal anbefale til sin klasse. Han spørger ChatGPT:

"Kan du anbefale en god bog om rummet for unge?"

ChatGPT kunne svare:

"Selvfølgelig! 'Rummets vidundere for nysgerrige unge' er en populær bog, der forklarer komplekse rumkoncepter på en letforståelig måde for unge læsere."

Lone, indehaver af en kaffebar i København, tænker på, hvordan hun kan gøre sin kaffe mere unik. Hun spørger:

"Hvad er en sjov og unik ingrediens, jeg kan tilføje kaffe?"

ChatGPT's forslag:

"Hvad med at prøve lavendel? En smule lavendel sirup kan give din kaffe en aromatisk og beroligende twist, men husk også at indrette din kaffebar i en hyggelig og

skandinavisk stil. Mange andre kaffebarer i København er indrettet i mere italiensk stil."

Michael, som hader Excel, er i tvivl om, hvordan en formel skal se ud, hvis han gerne vil regne den procentvise øgning mellem celle A1 og B2. Han spørger ChatGPT:

"Hvordan skriver jeg en formel, der regner den procentvise stigning mellem tallet i A1 og B2?"

ChatGPT's forslag:

"Hvis du vil anvende denne formel i et regneark som Excel (eller lignende programmer), og du har tallet i celle A1 som dit "gamle tal" og tallet i celle B2 som dit "nye tal", kan du indsætte følgende formel i en celle for at beregne den procentvise stigning: $= (B2 - A1) / A1 * 100$."

Mange vil nok tænke, at det er det samme som at "google", men AI er noget andet. AI lærer af sig selv og benytter sig ganske rigtigt af mange konkrete informationer, som man også selv kunne finde på nettet, men vigtigst er, at AI forsøger at forstå kontekst og levere et svar ud fra en masse variabler.

ChatGPT og SMV'er: Mulighederne er mange

For SMV-lederen kan ChatGPT være en sand guldgrube:

- 1. Rådgivning:** Uden behov for eksterne konsulenter kan ledere få hurtige råd om skatteforhold, markedsføringsmetoder eller HR-praksis.
- 2. Kreativ brainstorm:** Mangler du et nyt slogan for din butik? Spørg ChatGPT! Forestil dig, at Peter, en lokal detailhandlende, spørger: "Hvad er et fængende slogan for min skobutik?" ChatGPT svarer: "Træd frem i verden med stil!"

Vigtige overvejelser

Den begejstring, der omgiver ChatGPT, skal dog balanceres med et ansvarsfuldt blik for datasikkerhed:

Fortrolighed: Selvom ChatGPT som udgangspunkt – efter hvad vi ved – ikke gemmer samtaler, bør brugere undgå at dele privat eller følsom information.

Herudover ved vi ikke med 100 % sikkerhed, om ChatGPT bruger de indtastede data til at svare andre på tilsvarende spørgsmål. Det vil være et problem, hvis man beder ChatGPT sortere og sammenfatte en trendanalyse på en masse kundedata, hvorefter disse data (eller konklusionerne heraf) benyttes til, at en konkurrent indirekte får svar på et spørgsmål, som du har stillet. Et tænkt eksempel kunne være, hvis en automekaniker i Slagelse har spurgt ChatGPT om, hvilke markedsføringstiltag der kunne være relevante for at differentiere sig i forhold til sine konkurrenter i lokalområdet. Her kunne man forestille sig, at automekanikerens konkurrenter kunne spørge, hvad automekanikere omkring Slagelse gør for at markedsføre sig.

Kritisk tænkning: Alt hvad ChatGPT foreslår, bør tages som vejledning og ikke endegyldige svar. Mange eksperter i AI udtaler dog, at tiden med "det tomme papir" er slut. AI gør, at hvor man før i tiden startede en opgave ved stirre på et tomt dokument i Word, så vil man have et udgangspunkt med AI-genereret materiale, som man så kan forfine og tilpasse.

Forstå AI: ChatGPT lærer fra de data, den trænes på. Det betyder, at den kan være biased, og den kan ikke erstatte menneskelig dømmekraft.

Tidligere i denne artikel har jeg refereret til ChatGPT som en virkelig hurtig studentermedarbejder. Det er på ingen måde for at tale studentermedarbejdere ned. Tværtimod. Ofte er disse medarbejdere ekstremt effektive og dygtige – og kan slå informationer op på måder, som vi andre ikke kan. Men erfaringen mangler naturligvis. Derfor skal man give helt tydelige og klare instrukser, fordi der ikke er et erfaringsgrundlag at trække på. ChatGPT eller tilsvarende løsninger skal derfor instrueres (promptes) meget klart og tydeligt om, hvad målet er.

AI-løsninger trækker på en masse historisk data. Så husk også, at bias er en væsentlig faktor. Hvis man kunne spørge ChatGPT om, hvilken person der ville være den bedste direktør i en given virksomhed, ville systemet uden ret meget tvivl pege på en mand, fordi den tager udgangspunkt i erfaringer fra fortiden.

Så, hvad gør vi?

ChatGPT repræsenterer en spændende tid i skæringspunktet mellem teknologi og dagligdagsliv, også for SMV'er. Men som med alle teknologiske fremskridt er det vigtigt at anvende den med omtanke. Den kan være et stærkt supplement til forretningen og hverdagen, så længe vi husker at beskytte vores data og bevare vores kritiske sans.

Microsoft lancerer inden længe sin store AI-satsning til bl.a. Office-pakken.

Det vil blive synligt i alle mulige små tilføjelser i de programmer, vi kender i forvejen. I Microsoft Teams vil man kunne bede om at få et sammendrag af igangværende møder, som man kommer for sent ind i. En mail i Outlook kan indeholde nogle sætninger, som gør, at Outlook automatisk fortæller dig, at du må bede nogen lave en præsentation til det møde, der omtales i mailen – og at det vil være fint at adressere 10 udvalgte punkter.

AI skal ses som det nye og meget vigtige i den igangværende IT-alder. Da vi fik de personlige computere, anede vi ikke, hvilken revolution der ventede i måden at drive forretning på. Det samme gjorde sig gældende, da vi fik internettet, og det må forventes at gå på samme måde med AI. Vi har ingen ide om, hvordan vores hverdag ser ud om 5-10 år.

Det er en ledelsesopgave aktivt at beslutte, hvilke data og informationer der i virksomhedsregi må bruges til AI, og om en påtænkt AI-løsning skal være online eller kun baseret og tilgængelig for interne medarbejdere, så data ikke slipper ud. Helt overordnet bør ledelsen tage stilling til, om AI-løsninger kan ændre på den måde, de enkelte funktioner i dag passer deres arbejde.

Selvom vi ikke kender fremtiden, så er det sikkert, at den bliver spændende!

ESG og bæredygtighed

Carsten Mønster, statsautoriseret revisor, partner, Grant Thornton

Tidens helt store tema er uden tvivl ESG og bæredygtighed. Langt de fleste af os er enige om, at vi skal bidrage til den grønne omstilling og være med til at gøre en forskel, men det kan være vanskeligt at omsætte budskabet og de gode intentioner til praktik i hverdagen – både for virksomheder og rådgivere.

Administrativ byrde eller forretningsmæssig nødvendighed

De fleste virksomheder vil i de kommende år skulle rapportere om ESG og bæredygtighed; enten fordi de selv underlægges de nye krav fra EU, eller fordi de er underleverandør til en virksomhed, som skal rapportere.

De store danske virksomheder bliver omfattet af EU's regulering på området,

og det vil kræve en fokuseret indsats. I første omgang skal de identificere de områder, som det er relevant for dem at stille skarpt på, og dernæst skal de indrette sig i forhold til registrering og rapportering af disse forhold.

Mindre og mellemstore virksomheder vil blive indirekte omfattet, da store virksomheder skal rapportere om ESG og bæredygtighed i hele værdikæden. Det vil sige, at store virksomheder vil efterspørge fakta indenfor ESG og bæredygtighed fra sine leverandører. Det vender vi tilbage til senere i denne artikel.

Rapporteringskrav – CSRD og ESRS

Europa-Parlamentet godkendte i november 2022 'Corporate Sustainability Reporting Directive', også kaldet CSRD, som grundlag for den generelle rapportering om bæredygtighed. De specifikke

rapporteringskrav udfyldes af standarder kaldet 'European Sustainability Reporting Standards' (ESRS), som udsendes løbende. Foreløbig er der udsendt 12 forskellige standarder, der beskriver såvel generelle rapporteringskrav som mere emnespecifikke krav, og virksomhederne skal efterleve de krav, som er væsentlige for deres forretning.

Dobbelt væsentlighed

CSRD præciserer princippet om dobbelt væsentlighed. Det betyder, at vurderingen af væsentlighed skal ske ud fra dels den påvirkning, som virksomheden har eller potentielt kan få på omgivelser og interessenter (indefra og ud), og dels den økonomiske betydning, som forhold i omgivelser eller hos interessenter har eller må forventes at få for virksomheden (udefra og ind).

Tværgående	E Miljø	S Sociale	G Ledelsesmæssige
1 Generelle krav	E1 Klimaændringer	S1 Egen arbejdsstyrke	G1 Virksomhedernes adfærd
2 Generelle oplysninger	E2 Vand- og havressourcer	S2 Arbejdstagere i værdikæden	
	E3 Vand- og havressourcer	S3 Berørte samfund	
	E4 Biodiversitet og økosystemer	S4 Forbrugere og slutbrugere	
	E5 Ressourceanvendelse og cirkulær økonomi		

Værdikæde

Ved rapporteringen skal der redegøres for hele værdikæden for produkter og ydelser – fra udvinding af råmaterialer til den afsluttende bortskaffelse eller genanvendelse af produkter. Rapporteringen vil således også omfatte forhold hos kunder og leverandører, som derfor også vil blive inddraget i processen med at skaffe de nødvendige data til brug for rapporteringen.

Alene af denne årsag vil mange mindre og mellemstore virksomheder blive nødt til at forholde sig til ESG og bæredygtighed, når de store virksomheder sender dem spørgeskemaer o.l. som forudsætning for opretholdelse af et kundeforhold.

Arbejdet med rapporteringen vil for langt de fleste virksomheder synes temmelig byrdefuld. Der kan heller ikke herske tvivl om, at det vil kræve mange ekstra ressourcer – ikke mindst indledningsvist – at indfri de forventninger, som myndigheder, kunder og andre interessenter har til virksomhederne.

Når virksomhederne begynder at arbejde med ESG og bæredygtighed, vil de dog erfare, at mange af de forhold, der skal arbejdes med, også kan være forretningskritiske forhold. Alle virksomheder

– store som små – vil formentlig bestræbe sig på, at deres produkter overholder gældende lovgivning i forhold til indhold af kemikalier o.l., og at produktionen sker på acceptable vilkår. Det øgede fokus på processer, måling og rapportering af disse forhold må formodes at bidrage positivt til virksomheden.

Ligeledes vil de fleste virksomheder have fokus på, at deres produktion sker energieffektivt for at minimere omkostningerne.

For servicevirksomheder er fokus formentlig primært på de menneskelige ressourcer og måling af kritiske forhold i denne relation – fx sygefravær – men det er stadig forhold i denne sektor, som er afgørende for at kunne drive en lønsom virksomhed.

Arbejdet med ESG og bæredygtighed vil således ikke kun være en byrde, men vil ofte kunne bidrage positivt til udviklingen af forretningen, og i nogle tilfælde vil det være så forretningskritisk, at begrebet 'License to operate' giver rigtig god mening.

Revisors rolle

Revisorer spiller en afgørende rolle indenfor ESG og bæredygtighed, primært

gennem deres ekspertise i at sikre, at de rigtige data registreres behørigt og med god dokumentation. Dette er ikke meget ulig revisors stillingtagen til registrering af finansielle data i det almindelige bogholderi, der ligger til grund for udarbejdelse af regnskaber og afregning af skatter, moms og afgifter.

I nogle tilfælde er det nemt for revisor at forholde sig til virksomhedens ressourceforbrug og aftryk; virksomhedens energiforbrug kan aflæses af regninger fra el- og varmeselskaber, og disse data kan derefter omregnes til et klimaaftryk udtrykt i en mængde CO₂.

Rapportering om klimabelastningen ved medarbejdernes pendling til arbejde kræver derimod helt nye registreringer, hvor transportform og kørte kilometer er de relevante faktorer.

Mange revisorer vil sandsynligvis blive inddraget i processen med at afgive erklæringer om virksomhedernes rapportering, og revisors kompetence i forhold til nøjagtig og pålidelig datahåndtering understreger værdien af bidraget til både den finansielle og bæredygtigheds-mæssige integritet i virksomhedernes rapportering. Revisors rolle kan ses som et vigtigt bidrag til at sikre ansvarlighed og gennemsigtighed på ESG-området for den professionelle virksomhedsleder.

Konkursdiskriminerende klausuler i ejeraftaler

Advokat Mikkel Bay Nielsen og trainee Mikael Stengaard Pedersen, DLA Piper Denmark

Vi ser ofte, at der er indgået en ejeraftale i kapital-selskaber med flere ejere af kapitalandelene.

Ejerne indgår typisk sådanne ejerftaler for at varetage interne kerneinteresser og regulere det indbyrdes forhold ejerne imellem. Aftalernes bestemmelser skal modsat vedtægter ikke offentliggøres, og ved ændringer er de ikke i samme omfang underlagt indskrænkende regulering eller "krav" om vurdering i lyset af Erhvervsstyrelsens praksis om at afvise vedtægtsklausuler uden fornøden "vedtægtsrelevans".

Ejerftalernes bestemmelser vil oftest bære præg af ejernes interesse i at bevare ejerkredsens fortrolighed og undgå, at ejernes interesser skulle infiltreres og i værste fald tilsidesættes af udefrakommende. Sådanne bestemmelser kan dog i særlige tilfælde, fx som led i insolvensbehandling, blive anset for lige vel kreative og kan derfor næppe påberåbes over for kreditorer i den ene ejers konkursbo. Nærværende artikel behandler denne problemstilling.

Ejerftalens virkning mellem selskabets ejere

Tidligere var ejerftaler ikke reguleret i selskabslovgivningen, men det blev ændret i 2010 med indførelsen af selskabslovens § 82, som har følgende ordlyd:

"Ejerftaler er ikke bindende for kapital-selskabet og de beslutninger, der træffes af generalforsamlingen."

Det følger af bestemmelsen, at selskabet ikke er bundet af ejerftalen, men dette betyder imidlertid ikke, at ejerftalen ikke er bindende mellem kapital-selskabets ejere.

Mellem kapitalejerne er en ejerftale derfor en aftale som enhver anden, og aftalen skal overholdes i overensstemmelse med almindelige aftaleretlige grundsætninger.

Retsstillingen kan illustreres med et eksempel:

Der er mellem ejerne A, B, C og D indgået en ejerftale, hvorefter B, C og D skal stemme på A som bestyrelsesmedlem på den ordinære generalforsamling. På generalforsamlingen er det imidlertid kun D, der stemmer på A som bestyrel-

sesmedlem. B og C misligholder derfor aftalen.

Trods A's protester herimod vil retsvirkningen i selskabet være, at A ikke vælges som bestyrelsesmedlem, idet dirigenten på selskabets generalforsamling ikke skal efterleve ejerftalen, jf. selskabslovens § 82.

Ejerftalen har dog stadig retsvirkning mellem aftalens parter. Som følge af B's og C's misligholdelse af ejerftalen på generalforsamlingen, kan A derfor eksempelvis rette et erstatningskrav mod B og C, hvis han kan påvise, at han har lidt et tab.

I ejerftaler vil man også kunne finde bestemmelser, der retter sig mod det tilfælde, at ejerens kapitalandele skal afhændes ved en ejers misligholdelse af ejerftalen eller ved en ejers konkurs.

Dette kunne være en aftalt forkøbsret, hvorefter de øvrige ejere har første ret til at købe en misligholdende ejers kapitalandele til fx 80 % af markedsværdien fastsat af selskabets revisor.

I ovennævnte eksempel vil B og C derfor eksempelvis skulle afhænde deres kapitalandele til 80 % af markedsværdien,

da de har misligholdt ejeraftalen ved ikke at stemme på A som bestyrelsesformand på den ordinære generalforsamling.

Der gives på den måde de øvrige ejere en "rabat" på den misligholdende ejers kapitalandele. Idet sådan en aftale umiddelbart alene berører de parter, der er anført i ejeraftalen, vil klausulen typisk kunne håndhæves.

Bestemmelsen giver fra ejerkredsens synspunkt i øvrigt god mening at indføre under ejeraftalens udformning, idet bestemmelsen er udtryk for ejernes ønske om 1) håndtering af en eventuel intern ejerkonflikt på et senere tidspunkt og 2) bevaring af ejerkredsens lukkethed i forhold til udefrakommende.

Ejeraftalens virkning i tilfælde af en ejers konkurs

En lignende bestemmelse om forkøbsrettigheder til en nærmere aftalt kurs vil som nævnt kunne være indføjet i ejer-aftalen med regulering af det tilfælde, hvor en af selskabets ejere går konkurs.

Konkurs er universalforfølgning mod skyldner, og konkursboet efter ejeren anses som tredjemand i forhold til ejer-aftalen, men boet vil være ejer af kapitalandelene i selskabet sammen med de andre ejere.

Spørgsmålet kan i en sådan situation blive, om boet er forpligtet til at respektere klausuler i en ejer-aftale om, at de øvrige ejere kan købe boets kapitalandele til fx 80 % af markedsprisen.

Effekten heraf kan blive, at der som følge af boets lavere salgsprovenu bliver færre midler til fordeling blandt boets kreditorer.

Det er et almindeligt konkursretligt princip, at man ikke kan aftale en ringere retsstilling for boet eller med andre ord indføre en klausul i en aftale, der er konkursdiskriminerende.

En konkursdiskriminerende aftale kunne være en aftale mellem et selskab og en ejer om, at ejeren har ret til at købe aktiver af selskabets senere konkursbo til aftalt favørpris. Når en aftale udelukkende er stilet mod et senere konkurstil-

fælde, vil den almindeligvis ikke skulle accepteres af kurator i konkursboet, der således ville kunne sælge aktiverne til højest bydende tredjemand.

Derfor synes en tilsvarende klausul i en ejer-aftale om de andre ejeres forkøbsret til kapitalandele til en særlig kurs som udgangspunkt heller ikke at kunne håndhæves over for en af ejernes konkursbo.

Konflikten vil sædvanligvis kunne løses i praksis. Ofte vil en klausul i en ejer-aftale, der tillægger de andre kapitalejere ret til at købe kapitalandelene, formentlig blive accepteret af kurator. Dette skyldes, at kurator oftest vil stå i en situation, hvor der ikke er andre køberemner

til kapitalandelene end de oprindelige ejere. Af samme årsag vil der i disse tilfælde typisk findes en pragmatisk løsning på værdiansættelsen af kapitalandelene.

Har kurator imidlertid købere til anden side eller et stædigt ønske om salg til en bestemt pris, vil konkursboet dog næppe kunne anses for direkte bundet af ejer-aftalens bestemmelser om forkøbsrettigheder og en særlig værdiansættelse i den forbindelse.

Hvis ejerne derfor vil være sikre på, at en sådan klausul skal overholdes, må den i stedet optages i vedtægterne, så den bliver kendt af og dermed bindende for omverdenen. Som anført indledningsvist giver optagelsen af klausulen i vedtægterne dog anledning til andre bekymringer, herunder bestemmelsens offentlighed og spørgsmålet om bestemmelsen har vedtægtsmæssig relevans.

Efter Erhvervsstyrelsens praksis accepteres der ikke vedtægter, der generelt henviser til ejer-aftaler.

Erhvervsstyrelsen angiver dog selv i deres vejledning, at der accepteres visse bestemmelser fra en ejer-aftale indskrevet i vedtægterne, fx bestemmelser om en forkøbsret.

Selskabslovens § 67 indeholder en regulering af forkøbsrettigheder.

Selskabslovens § 67, stk. 1, 1. pkt. har følgende ordlyd:

"Bestemmer vedtægterne, at der i tilfælde af overgang af kapitalandele skal tilkomme kapitalejere eller andre forkøbsret, skal vedtægterne indeholde nærmere regler herom, herunder om fristen for udøvelse af forkøbsretten."

Overgang af kapitalandele omfatter også de tilfælde, hvor overgangen skyldes konkurs.

Det vil derfor være muligt for ejere at indføre en bestemmelse i vedtægterne om ejernes forkøbsret i tilfælde af en medejers konkurs. På den vis kan ejerne i større omfang sikre sig selv og selskabets videre drift imod en af ejernes eventuelle senere konkurs.

Vil ejere af et selskab derfor sikre sig fuldstændig kontrol med salg af selskabets kapitalandele i tilfælde af en af ejernes senere konkurs, kan de med fordel overveje at indføre netop bestemmelsen om forkøbsret i selskabets vedtægter.

Ejerne skal dog i samme forbindelse være opmærksomme på ulemperne herved, da bestemmelsen således vil være offentlig, sværere at ændre senere hen og underlagt Erhvervsstyrelsens vurdering.

Ny bogføringslov: Sådan lever du op til kravene med C5, NAV og XAL

Henrik Kruse, CEO, Digisense

Den nye bogføringslov fra 24. maj 2022 er bl.a. et resultat af ønsket om at lette virksomhedernes administration, men det kan give udfordringer for en række af dem, der lige nu bruger et bogføringssystem, der ikke står til at blive godkendt af Erhvervsstyrelsen.

Den logiske løsning er naturligvis at skifte til et af de systemer, som Erhvervsstyrelsen forhåndsregistrerer. Dermed vil det være udbyderen af systemet, der har ansvaret for, at det lever op til kravene i den nye bogføringslov. Det kan dog være en både dyr og ressourcekrævende proces at skifte sit bogføringssystem. Men der findes også en anden løsning – en lidt mere overset en af slagsen.

Erhvervsstyrelsen har nemlig gjort det muligt at beholde sit nuværende bogføringssystem som et specialtilpasset

system, hvis man selv sørger for at leve op til nogle nye krav. Det er egentlig ikke så svært, hvis man får overblikket over, hvilke krav der skal efterleves.

Digital fremtid

Den nye bogføringslov betyder kort fortalt, at alle virksomheder med en omsætning på over 300.000 kr. fremover skal bogføre alt digitalt. Det omfatter bl.a., at man kan koble sig op til Nem-Handel og sende og modtage elektroniske fakturaer som datafiler (OIOUBL og PEPPOL).

Er man blandt de ca. 40.000 virksomheder, som snart skal leve op til de nye krav, og anvender man ERP-systemet C5, XAL eller NAV, lever man allerede op til en del af kravene i den nye bogføringslov.

Måske har du allerede tilført dit system et modul til fx digitalisering af bilag,

afsendelse af e-fakturaer eller andet, og så er du godt på vej, men ikke helt i mål, og det er vigtigt, at du passer på compliant-fælden.

For selv om man har fx et bilagshåndteringssystem, der er compliant med et enkelt krav i bogføringsloven, betyder det ikke, at bogføringssystemet er compliant med alle krav. Mange udbydere udtaler sig nemlig kun om netop sin egen funktion.

Guide til lovliggørelse

Digisense har lavet en compliance-guide, som tager udgangspunkt i, hvor den enkelte standardversion af bogføringssystemet har mangler i forhold til de funktionskrav, der er til specialtilpassede systemer i den nye bogføringslov. Guiden viser derefter løsninger på funktionskravene og vejledninger til den daglige anvendelse.

Guiden over alle systemer kan findes på www.digisense.dk/lovpakken.

Krav og løsninger

Lad os tage et par eksempler:

Et krav fra Erhvervsstyrelsen er, at virksomhedens digitale bogføringssystem skal indeholde felter til brug for virksomhedens oplysning af følgende forhold ved bogføring af hver enkelt transaktion: transaktionsdato, beløb, bilagsnummer, transaktionstekst og transaktionsdagens kurs eller anden omregningsfaktor, hvis registreringen foretages i andet end DKK.

I standardversionen af alle udgaver af C5, XAL og NAV er de nødvendige felter allerede tilgængelige. For at opfylde kravet skal man blot sørge for, at bogføringssystemets valutakurstabel opdateres regelmæssigt, og at transaktionsfelterne anvendes i den daglige bogføring.

Et andet eksempel er kravet om sikkerhedskopi. Det siger bl.a., at virksomhedens digitale bogføringssystem mindst en gang om ugen automatisk skal tage en sikkerhedskopi af alle bogførte transaktioner og bilag.

For at opfylde kravene til backup er det nødvendigt at udvide funktionaliteten i bogføringssystemet, hvilket inkluderer implementeringen af en automatiseret backup af bogføringssystemets database, der indeholder de bogførte transaktioner.

Desuden er det afgørende at sikre, at samtlige bilag, der ikke er gemt i den

samme database, også bliver inkluderet i backup-processen. Den tekniske tilgang til at udføre backuppen vil i høj grad afhænge af de mekanismer, der er tilgængelige i standardversionen af det pågældende bogføringssystem.

Alle kravene samt løsningerne for hvert enkelt krav er nøje beskrevet på www.digisense.dk/lovpakken.

Kan det betale sig?

Det er en vurdering fra virksomhed til virksomhed, om det kan betale sig at skifte hele sit bogføringssystem, eller om man i stedet skal udvide sit nuværende system, så det lever op til kravene.

Det kan fx være, at virksomheden står over for et salg, fusion eller generationsskifte inden for en årrække, eller måske skal virksomhedens bogholder på pension om et par år eller har rigeligt andet at se til end at skulle forholde sig til et systemskifte – i de tilfælde vil det være en god ide at vente med at skifte hele sit system.

En god tommelfingerregel er, at man ved at beholde det nuværende system kan forvente en engangsomkostning på 10.000 kr. og hertil 1.000 kr. i licens om måneden for at få det til at leve op til kravene. Heldigvis vil der kun være få ting, man skal forholde dig til, og den tidsmæssige investering kan klares på ca. 4 timer inkl. undervisning. Det skal man holde op mod omkostningerne for et komplet skifte.

Uanset om man skifter eller moderniserer sit nuværende system, får man

en række fordele, som man ikke har haft hidtil som fx, at man ikke længe behøver at indtaste fakturaer, som leverandøren allerede har indtastet én gang – man undgår altså en del manuelt dobbeltarbejde.

Man skal senest benytte et forhåndsregistreret standardsystem eller have optimeret sit specialtilpassede system i løbet af 2024, men da mange leverandører begynder at have rigtig travlt, bør man allerede nu undersøge sine muligheder.

E COMENTOR

Statsautoriseret Revisionsaktieselskab

Engelsborgvej 31 / 2800 Kgs. Lyngby

Tlf.: +45 70 20 18 11 / ecomentor@ecomentor.dk

CVR: 26 06 32 21 / ecomentor.dk